

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Nasjonale føringer i rovviltpolitikken

statssekretær Heidi Sørensen

Miljøverndepartementet

Jeg vil først og fremst gratulere dere som nyvalgt inn i de regionale rovviltnemndene.

Det er store utfordringer som ligger foran dere i forvaltningen av dette krevende tema.

Vi har en forpliktelse til å sikre overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur, i tillegg til at det er viktig å sikre levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Utfordringen ligger i å ivareta begge deler med lavest mulig konfliktnivå.

Rovviltforliket av 2011 er et historisk forlik der alle partiene for første gang er enige om at vi skal sikre overlevelsen til jerv, gaupe, ulv, bjørn og kongeørn i norsk natur.

Viktig med et bredt forlik for å skape større grad av ro og mindre konflikter knyttet til forvaltningen av dette krevende temaet.

Samtidig er det mye jobb som gjenstår, og flere punkter som krever store prosesser i oppfølgingen.

Som det fremgår av Soria Moria II besluttet Regjeringen å invitere Stortinget til et bredt forlik om nye bestandsmål for bjørn og ulv. Dette var utgangspunktet for arbeidet i Stortinget våren 2011.

Skandulv og Det skandinaviske bjørneprosjektet laget faggrunnlag - hovedmomentene i kunnskapen om ulv og bjørn fra disse store skandinaviske forskningsprosjektene ble oppsummert.

I tillegg ble det blant annet gjort en sammenstilling av konflikter og tap av sau og tamrein i Norge knyttet til bjørn og ulv.

Det ble også gjennomført en holdningsundersøkelse utført av NINA i samarbeid med TNS Gallup.

Den svenske rovdyrutredningen har også vært viktig, særlig i vurderingene av spørsmål knyttet til ulv. Stortinget er enige om at vi skal avvende den svenske rovdyrutredningen før vi gjør nye vurderinger av et nytt bestandsmål om ulv.

Det som startet med spørsmål om bestandsmål for ulv og bjørn ble utvidet underveis til en gjennomgang av en langt større del av rovviltforvaltningen. I tillegg til faggrunnlag som nevnt over laget Miljøverndepartementet derfor i tillegg blant annet en statusbeskrivelse til Stortinget med gjennomgang av det arbeidet som er gjort for å følge opp forrige politiske rovviltforlik (fra 2004).

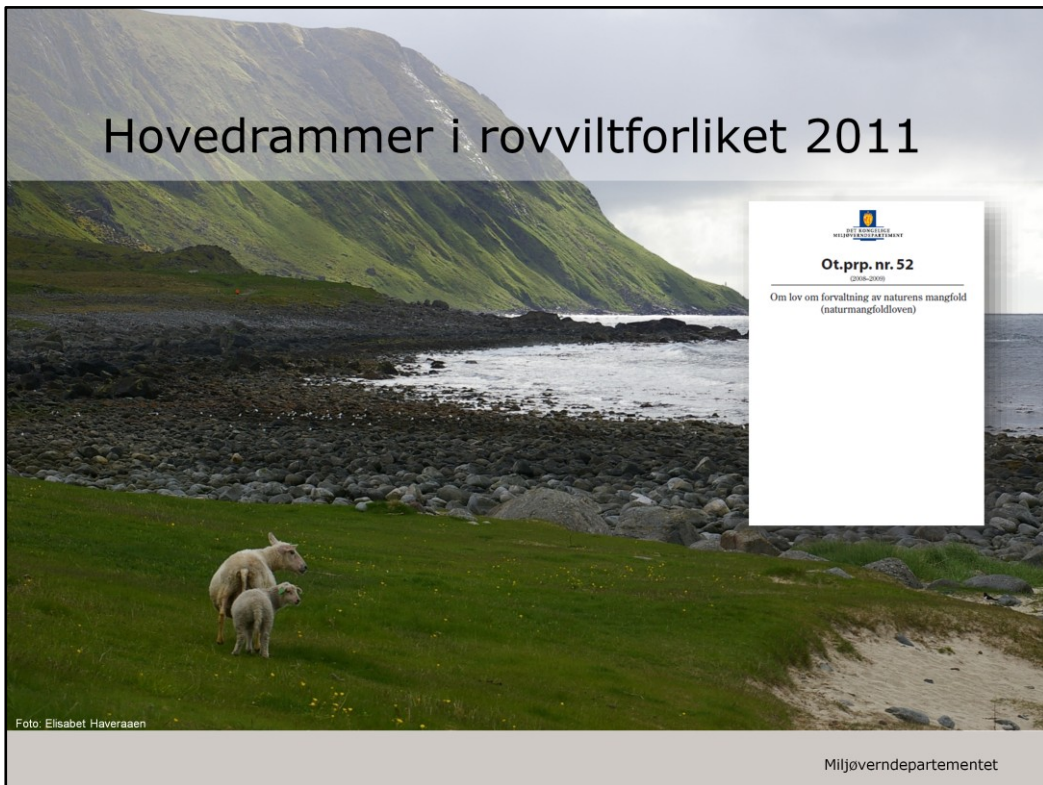

En del av de momenter Stortinget har vedtatt i det nye rovviltforliket er videreføring av gjeldende rovviltpolitikk fra forliket i 2004 (jf. St.mld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og Innst. S. nr. 174 (2003-2004)).

Dette skal forstås slik at Stortinget bekrefter å ville opprettholde politikken på disse områder slik den ligger etter forliket i 2004, noe Stortinget også skriver innledningsvis i sitt vedtak (jf at rovviltforliket i 2011 bygger på forliket fra 2004). Dagens forvaltningspraksis vil på disse områder følgelig bli videreført. '

Det er en styrke å forvalte et forlik på vegne av alle partiene på Stortinget.

Ønsker å følge opp intensjonene i forliket på best mulig måte.

Det fremgår av rovviltforliket i 2011 at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av:

- bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne,
- Bernkonvensjonen
- den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det vil si at disse rammebetingelsene ligger fast og videreføres som sentrale og avgrensende elementer i forvaltningen av rovvilt.

Rovviltforvaltningen baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til alle de store rovviltartene i norsk natur må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konflikten og motvirke utrygghet.

Aktørene i rovviltforvaltningen

MD er overordnet myndighet for all viltforvaltning, og styrer forvaltningen gjennom budsjett, lovverk og langtidsplanlegging. Dep videreformidler regjeringens politikk og skal følge opp de satsingsområder innenfor rovviltpolitikken og de føringer regjeringen har lagt. Dep oppnevner rovviltnemndas medlemmer og er klageinstans for vedtak fattet av nemndene.

DN er den sentrale faginstansen og dep rådgivende organ. DN har ansvar for rovviltforvaltningen på nasjonalt nivå og er klageinstans på vedtak fattet av FM.

Rovdata er en uavhengig leverandør av overvåkingsdata og bestandstall for gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge. Rovdata er en selvstendig enhet i Norsk institutt for naturforskning.

SNO (rovviltseksjonen) er en del av DN og utfører det praktiske arbeid i felt, bistår bl a med dok av rovviltskader, overvåking og gjennomføring av tiltak.

Den regionale rovviltnemnden har ansvar for at den nasjonale politikken gjennomføres i sin region. (kommer nærmere tilbake til nemndenes oppgaver)

FM har ansvar for forvaltning av kongeørn, skadefelling og administrasjon av kvote og lisensfelling. FM har en rådgivende funksjon og er sekretariat for den regionale rovviltnemnden.

I rovviltforvaltningen er kunnskap om bestandene helt grunnleggende for alt vi gjør. Sentralt i naturmangfoldloven står kravet om at all forvaltning av natur skal være kunnskapsbasert. Dette gjelder også forvaltning av rovvilt. Dette handler både om vitenskapelig kunnskap og erfaringsbasert kunnskap. Det er i skjæringspunktet mellom vitenskap og erfaring at det fattes gode vedtak. En felles virkelighetsforståelse er avgjørende for å minimere konfliktene.

§ 8: "Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstands, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet."

Bestandsovervåking - Rovdata

Rovdata har ansvaret for bestandsovervåking. Skal yte nemndene service. Alle kan delta i registreringsarbeid gjennom nettbasert løsning og app.

Foto: Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementet

Rovdata ble etablert i oktober 2010, og representerer en styrking av overvåkingen og kartleggingen av artene. Rovdata har ansvaret for det faglige innholdet, formidling, drift og utvikling av overvåkingsprogrammet, og er en uavhengig leverandør av overvåkingsdata for de fem nevnte artene i Norge. Rovdata utgjør dermed et klart skille mellom forvaltning og overvåking. Rovdata er et serviceorgan rettet mot ulike brukergrupper, både enkeltpersoner, forvaltning, media og forskere.

Av rovviltforliket følger det at Rovdata skal styrkes ytterligere, og i budsjettet for 2012 er dette fulgt opp med 2 nye millioner til Rovdata.

Andre punkter som Stortinget har nevnt spesielt om overvåking er viktigheten av lokal medvirkning i bestandsregistreringene samt at det må settes mer fokus på overvåking av kongeørn. Rovdata har i oppfølgingen av dette utviklet en egen nettbasert publikumsløsning hvor alle kan melde inn spor og tegn etter rovvilt direkte, og systemet er nå videreutviklet slik at det også finnes en applikasjon til smarttelefoner som muliggjør registrering fra publikum fra det stedet de gjør sin observasjon. Når det gjelder kongeørn vil Rovdata starte en mer intensivt overvåking av arten i 2012.

Kunnskapsproduksjon

Statens Naturoppsyn
NINA
Scandulv
SCANDLYNX
Det Skandinaviske
Bjørneprosjektet

Foto: Tommy Andersen

Miljøverndepartementet

Nøyaktige data er en forutsetning for en forvaltning av store rovdyr basert på konkrete politiske målsetninger om størrelse på bestandene og sameksistens mellom rovvilt og husdyr og tamrein.

Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt skal sikre at kartlegging og overvåking av rovvilt blir utført på best mulig måte og likt over hele landet. Det innsamlede materialet skal også bearbejdes, sammenstilles og rapporteres på nasjonalt nivå av en uavhengig instans.

Overvåkingsprogrammet ble etablert i 2000. De første årene omfattet det de fire store rovdyrene gaupe, jerv, bjørn og ulv. Fra 2006 ble også kongeørn tatt med.

DN er ansvarlig for programmet. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og videreutvikling av overvåkingsprogrammet.

Datainnsamlingen i felt blir gjennomført av en rekke ulike aktører. Statens naturoppsyn (SNO) er den største aktøren og utfører feltarbeid på alle artene. SNO har også ansvaret for oppfølging og feltkontroll av tilfeldige rovviltmeldinger.

SNO er en viktig kunnskapsleverandør til Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt.

De nøyaktige bestandsmålene krever en omfattende feltinnsats for å fastslå hvor store bestandene er av de enkelte artene. Mest omfattende er overvåkingen av jervbestanden, med sporing, hikontroller og innsamling av DNA-prøver (ekskrementer).

Datainnsamlingen skjer både gjennom målretta artsspesifikke registreringer, gjennom arbeidet med dokumentasjon av rovviltskader på husdyr og gjennom kvalitetssikring av tilfeldige observasjoner. Det er viktig for SNO å sikre at arbeidet forankres gjennom lokal medvirkning og at lokal kunnskap trekkes inn.

Overvåking av jerv gjøres gjennom Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt, og er basert på registrering av ynglehi det enkelte år. En oversikt over ynglinger i Norge i inneværende år er tilgjengelig på DNS nettsider, og blir fortløpende oppdatert etter hvert som ynglinger blir påvist (antatt eller dokumentert).

Scandulv – det skandinaviske ulveprosjektet

Prosjektet involverer en rekke vitenskapelige institusjoner, og er en samordning av flere ulike delprosjekter knyttet til ulveforskningen. Prosjektets overordnede mål er å skaffe til veie vitenskapelig basert kunnskap for en optimal forvaltning av ulv i Norge og Sverige.

SCANDLYNX – det skandinaviske gaupeprosjektet, koordinerer all forskning på gaupe i Skandinavia.

Et overordnet mål for SCANDLYNX er å samle inn og formidle kunnskap om gaupa. Scandlynx har samlet inn data på arealbruk, sosial organisering, spredning, reproduksjon, overlevelse og predasjonsatferd hos gaupe gjennom oppfølging av gauper med ulike typer radio- eller GPS-sendere.

Det Skandinaviske Bjørneprosjektet har som ambisjon og målsetting å :

-dokumentere brunbjørnens grunnleggende biologi, bidra med kunnskap og rådgivning til forvaltningen og formidle informasjon og kunnskap.

Hovedformålet med prosjektet er å finne ut hvordan bjørner etablerer seg i nye områder gjennom å følge ungbjørnernes bevegelser fra der de ble født, samt å finne ut av ulike faktorer som fører til bestandsendringer slik som tall om reproduksjon og dødelighet. Slike tall er viktige i bestandsforvaltning av brunbjørn og kommer til å bli uunnværlige når man vil stoppe bestandstilveksten og stabilisere antall bjørner i bestanden.

Bildet viser bjørneskit (på våren rett etter bjørnen har kommet ut av hiet).

Rovviltnemndene inngår i rovviltforvaltningen på samme måte som f.eks. fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning, og alle er underordnet MD som forvaltningsorgan. Som medlem i rovviltnemnda er dere en del av den offentlige forvaltningen (vår ytre etat) og skal bidra til å oppfylle rovviltpolitikken etter samme føringer som departementet.

Rovviltnemndene blir oppnevnt over 4-års perioder, og endres etter kommunestyre- og fylkestingsvalget. Miljøverndepartementet har nå på bakgrunn av valget høsten 2011 oppnevnt nye nemnder i alle regioner.

Medlemmene oppnevnes etter forslag fra fylkestingene, eller av Sametinget. Sametinget oppnevner altså sine egne medlemmer, jf at MD endret rovviltforskriften på dette området i 2010.

Det er de regionale rovviltnemndene som har ansvar for rovviltforvaltningen innenfor sin region, herunder at bestandene av rovvilt opprettholdes på det nivå som Stortinget har bestemt.

Nemndene utarbeider en regional forvaltningsplan for rovvilt og har ansvaret for prioritering av forebyggende og konfliktdempende virkemidler. Nemndene har myndighet til å fastsette kvoter for lisensfelling, kvotejakt og kvoter for betinget skadefelling for bestander der regionalt bestandsmål er nådd. Myndigheten på jerv og gaupe beregnes som et gjennomsnitt av antall registrerte ynglinger de siste tre årene.

Myndighet

Rovviltnemndene har myndighet til å sette jaktkvoter og kvoter for skadefelling når bestanden ligger over bestandsmålet.

Foto: Øyvind Andreassen

Miljøverndepartementet

Der bestanden av den enkelte art ligger over de fastsatte bestandsmålene for regionen, kan rovviltnemnda etter rovviltforskriften treffe vedtak om bl.a. kvote for felling av rovdyr og kvote for jakt på gaupe. Rovviltnemnda treffer sitt vedtak som førsteinstans. Det følger videre at rovviltnemndas vedtak kan påklages til Miljøverndepartementet. Det fremgår også av rovviltforskriften at forvaltningslovens regler gjelder.

Dersom rovviltnemndas vedtak påklages treffer Miljøverndepartementet, som overordnet organ og klageinstans, vedtak i klagesaken. Det følger av forvaltningsloven at klageinstansen står fritt og kan prøve alle sider av saken. Det fremgår også av forvaltningsloven at et overordnet forvaltningsorgan, på visse vilkår, kan omgjøre et vedtak fattet av et underordnet forvaltningsorgan selv om det ikke er påklaget.

Rovviltforliket av 2011 legger opp til utvidet myndighet for rovviltnemndene, det betyr bl.a. at også i tilfeller der regionalt bestandsmål ikke er nådd skal nemndenes syn tillegges vekt. I tillegg får rovviltnemndene utvidet myndighet for bjørn.

Utvidelsen knyttet til bjørn innebærer at myndigheten til å fastsette kvoter for felling av bjørn overføres fra Direktoratet for naturforvaltning til de regionale rovviltnemndene når 10 årlige ynglinger av bjørn er nådd nasjonalt. Selv om det regionale bestandsmålet for bjørn ikke er nådd vil rovviltnemnda få myndigheten til å fastsette kvoter for felling. Dette under forutsetning av at det ikke foreligger særskilte grunner for noe annet. Miljøverndepartementet har sendt forslag til endringer i rovviltforskriften på høring og venter tilbakemelding innen 1.april.

I tråd med det nye rovviltforliket har Direktoratet for naturforvaltning myndighet til å fatte vedtak om hvordan og hvor ekstraordinære uttak skal igangsettes for så langt som mulig å få tatt ut resterende lisensfellingsskvote. Dette skal skje etter drøfting med rovviltnemndene, og rovviltnemndene skal også selv kunne ta initiativ til en slik drøfting.

Rovviltnemndas myndighet avhenger av om bestanden ligger over eller under bestandsmålet. Per i dag har rovviltnemndene i alle regionene myndighet til å fastsette kvoter for jakt og felling på gaupe, alle unntatt region 3 (Oppland) har myndighet på jerv, de regionene som har mål om yngling av bjørn har ikke myndighet i dag (dvs region 5 (Hedmark), 6 (Midt-Norge), 7 (Nordland) og 8 (Troms og Finnmark)). Alle rovviltregioner har myndighet på ulv.

Stortinget har i det nye rovviltforliket vedtatt at den regionale forvaltningen (og de regionale bestandsmålene av rovvilt) skal evalueres innen fem år, og Miljøverndepartementet vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

Økonomiske rammer 2012

Rovviltbudsjettet totalt 275 mill.		
Kap 1410 post 21	Bestandsovervåking	28,6 mill.
Kap 1426 post 01	SNO driftsutgifter	18,8 mill.
Kap 1427 post 21	DN spesielle driftsutgifter	7,1 mill.
Kap 1424 post 72	Rovvilterstatninger	150,8 mill.
Kap 1427 post 73	Forebyggende og konfliktdempende tiltak	68,1 mill.
Kap 1427 post 76	Rovviltssenter	3 mill.

Foto: Elisabet Haveråen

Miljøverndepartementet

Rovviltbudsjettet totalt: 275 mill – økning på 24,5 mill fra 2011, hvorav 10 mill til direkte oppfølging av forliket og 14,5 mill til rovvilterstatning.

Kap 1410 post 21 bestandsovervåking: totalt 28,6 - økning på 5,5 mill, hvorav **3,5 til forskningsprosjekt i sørsamisk område og 2 mill til Rovdata**

Kap 1426 post 01 SNO driftsutgifter: 18,8 – økning på 2,8 mill, hvorav **2 mill til fellingsoppdrag og 0,8 mill til naturveilederstilling**

Kap 1427 post 21 DN spesielle driftsutgifter: 7,1 mill – økning på 1,7 mill til oppfølging av forliket, hvorav **0,5 mill til nemndenes sekretariat** og beredskap og **1,2 mill til forskning bjørn-menneske**

I tillegg til disse 10 mill som er omtalt for direkte oppfølging av forliket kommer:

Kap 1426 post 72 rovvilterstatninger: økning på 14,5 mill fra 2011 til 150,8 mill i 2012

Kap 1427 post 73 FKT: 68,1 mill, uendret fra 2011

kap 1427 post 76 nasjonalparksenter: **3 mill til naturinformasjonssenter rovvilt**. Dette er midler til søknadsrunden i tilknytning til autorisasjonsordningen.

I tillegg tilkommer **1,2 mill til NJFFs kurscenter i Flå**, som utbetales fra DN med jegeravgiftsmidlene (kap 1425).

Bestandsstatus for bjørn

2009: 164
2010: 166
2011: 151

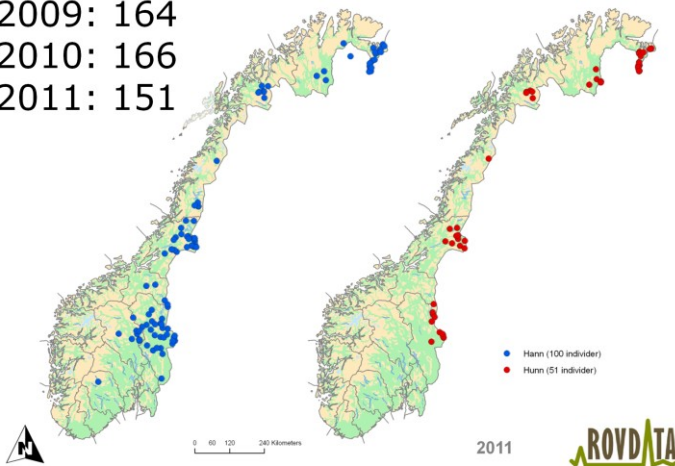

Foto: Bjørn Bjørnæss

Miljøverndepartementet

Dette er resultatene fra DNA-innsamlingen i Norge i 2011. Resultatene viser noen færre bjørner enn året før.

Geografisk fordeling av 151 bjørn i Norge 2011 påvist med DNA-analyse. Figuren viser et punkt for hvert individ, og for individer som er registrert med mer enn én prøve vises et punkt som er et geografisk midtpunkt av de ulike prøvene.

Kart til venstre viser oversikt over 100 hannbjørn (blå), og kart til høyre viser oversikt over 51 hunnbjørn (rød).

Resultatet for 2010 var 166 individer, resultatet for 2009 var 164. Antall binner er tilnærmet likt i 2009 (49), 2010 (53) og 2011 (51).

Simuleringsmodellen for å estimere antall årlige ynglinger av bjørn i Norge, utviklet av det skandinaviske bjørneprosjektet, gir et resultat på tilnærmet lik 6 årlige ynglinger av bjørn, samme antall kull som i 2010.

Nytt bestandsmål for bjørn

Rovviltforliket av 2011 reduserte bestandsmålet fra 15 til 13 bjørn. MD foreslår at reduksjonen skjer i region 7 og 8.

Foto: Anders Sjøberg/ Dellarte.tv

Miljøverndepartementet

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn skal som kjent reduseres fra 15 til 13 årlige ynglinger, men Stortinget har ikke tatt stilling til hvilke region eller regioner som skal få redusert regionalt bestandsmål for bjørn.

Miljøverndepartementet sendte forslag til endring i rovviltforskriften på høring i begynnelsen av januar og det har kommet inn mange høringsuttalelser. I høringsbrevet foreslår departementet at bestandsmålet reduseres fra 2 til 1 yngling i region 7 (Nordland) og fra 6 til 5 ynglinger i region 8 (Troms og Finnmark).

Det finnes gode argumenter for å redusere bestanden i alle regionene. Departementet har lagt vesentlig vekt på hvor lang tid det er beregnet til måloppnåelse av de regionale bestandsmålene. På bakgrunn av bjørnens spredningsbiologi, der økningen i binneutbredelsen skjer langsomt og er nært knyttet til utbredelsen i våre naboland, vil det ta relativt lang tid å nå det nasjonale bestandsmålet i Norge. En reduksjon av bestandsmålet i region 7 og 8 vil sannsynligvis føre til en raskere oppnåelse av det nasjonale bestandsmålet for bjørn.

Det viktigste motargumentet for en slik fordeling er at skadeomfanget (av bjørn) i region 5 og 6 er større. Vi har vurdert at effekten av å redusere bestandsmålet i disse regionene er svært usikker, så det har ikke gitt skadeomfanget avgjørende betydning i denne saken. Det aller vesentligste av skader registreres utenfor yngleområdet for bjørn. Det er streifbjørn som forårsaker mest skade og en reduksjon av antall ynglinger i region 5 og 6 vil etter vår vurdering ikke ha stor betydning for skadeomfanget.

Rovviltforliket legger til grunn at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet for regulering av bjørnebestanden.

En utvidet lisensfellingsperiode (start endret fra 1. sept til 21. august) bidrar til å gi jegerne økt adgang til lisensfelling av bjørn.

De fastsatte kvotene blir i de fleste tilfeller ikke blitt fylt, og kvotestørrelsen har derfor i liten grad vært begrensende for lisensfellingsresultatet av bjørn i prioriterte beiteområder.

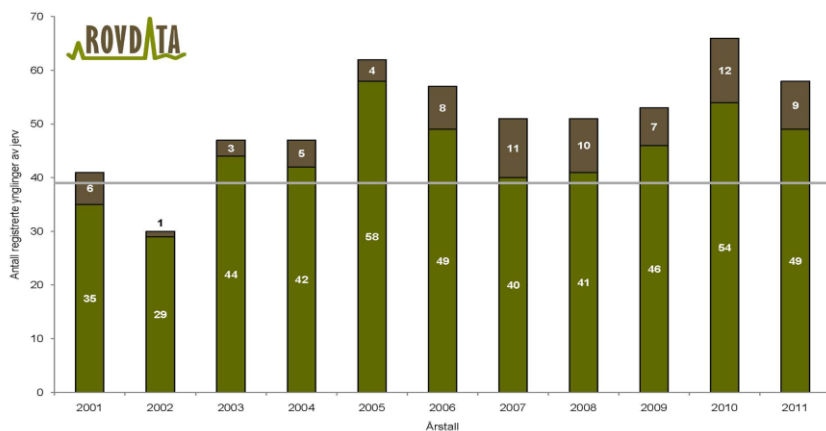
Av rovviltforliket fremgår det videre at miljøforvaltningen skal ta ut resterende lisensfellingskvote så langt det er mulig. Stortinget har presisert at ekstraordinære uttak etter endt lisensfellingsperiode skal kunne tillates i enkelttilfeller hvor det er sannsynliggjort et konkret skadepotensial på husdyr eller tamrein. Ekstraordinært uttak av bjørn skal målrettes mot prioriterte beiteområder med store påviste skader til bjørn og i høyedsak iverksettes på høsten før bjørnen går i hi. I enkelttilfeller kan det også være aktuelt å iverksette forsøk på uttak også på våren.

Av totalkvoten for 2011 på 27 bjørn ble det kun felt to bjørner (i region 8 – en binne).

I tråd med forliket og etter drøfting med rovviltnemndene åpnet DN for ekstraordinære uttak i noen prioriterte beiteområder i høst. Det lyktes ikke å ta ut bjørn, først og fremst fordi det ikke ble observert bjørn i de aktuelle områdene (samt vær- og sporingsforhold). Dersom det til våren er bjørn i de områdene som ble prioritert i høst vil det bli gjort nye forsøk på uttak i samme områder. Det vil sj Neiden, Hattfjelldal, Holtålen og Hedmarksvidda. Det kan også bli aktuelt å gjennomføre ekstraordinære uttak i andre prioriterte beiteområder hvor det er stor fare for at bjørn kan gjøre skade.

Per d.d. har SNO felt en bjørn i Vinje i Telemark (16.mars) og en i Hattfjelldal (2.april) for å forhindre skade på sau kommende beitesesong.

Bestandsstatus for jerv

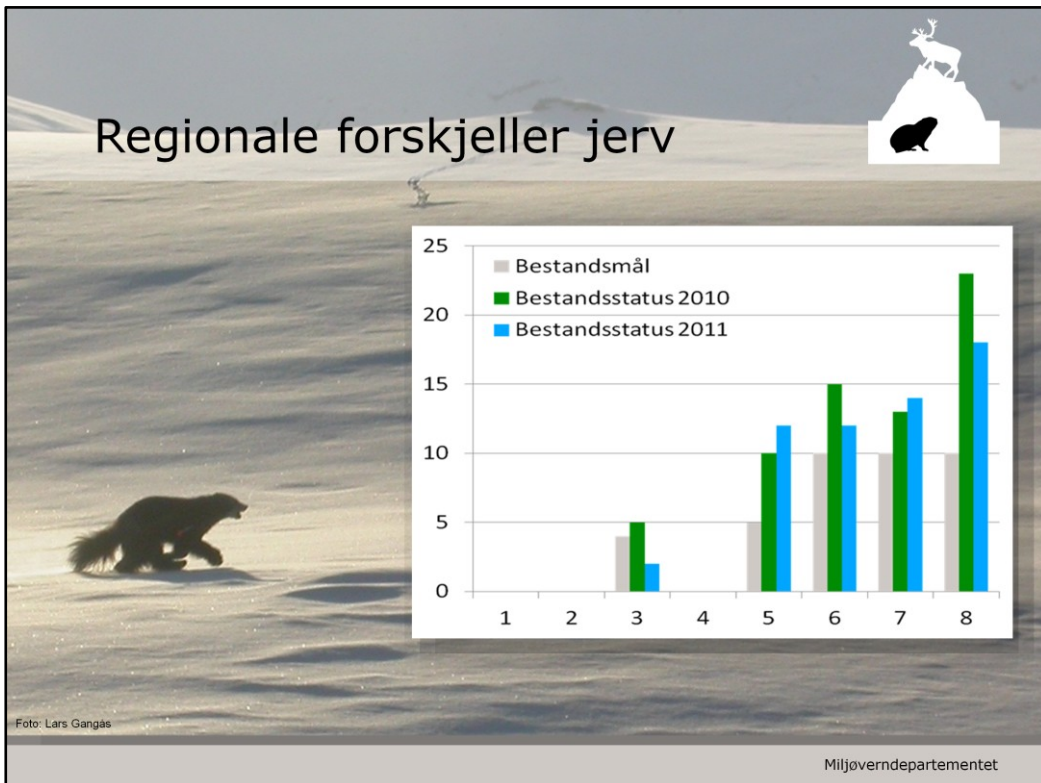
Miljøverndepartementet

Etter rovviltforliket av 2011 ble det bestemt at bestandsmålet for jerv på 39 årlige ynglinger skal videreføres på samme nivå som fastsatt av Stortinget i 2004.

I rovviltforliket påpekes det at antallet ynglinger av jerv de siste årene har ligget betydelig over bestandsmålene, og det presiseres at rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær det fastsatte bestandsmål som mulig.

Figuren viser registrerte jervekull i Norge 2000-2011. Den øverste delen av søylene angir påviste kull hvor tispa og/eller valp(ene) er tatt ut. Den horisontale grå linjen angir det nasjonale bestandsmålet på 39 jervekull.

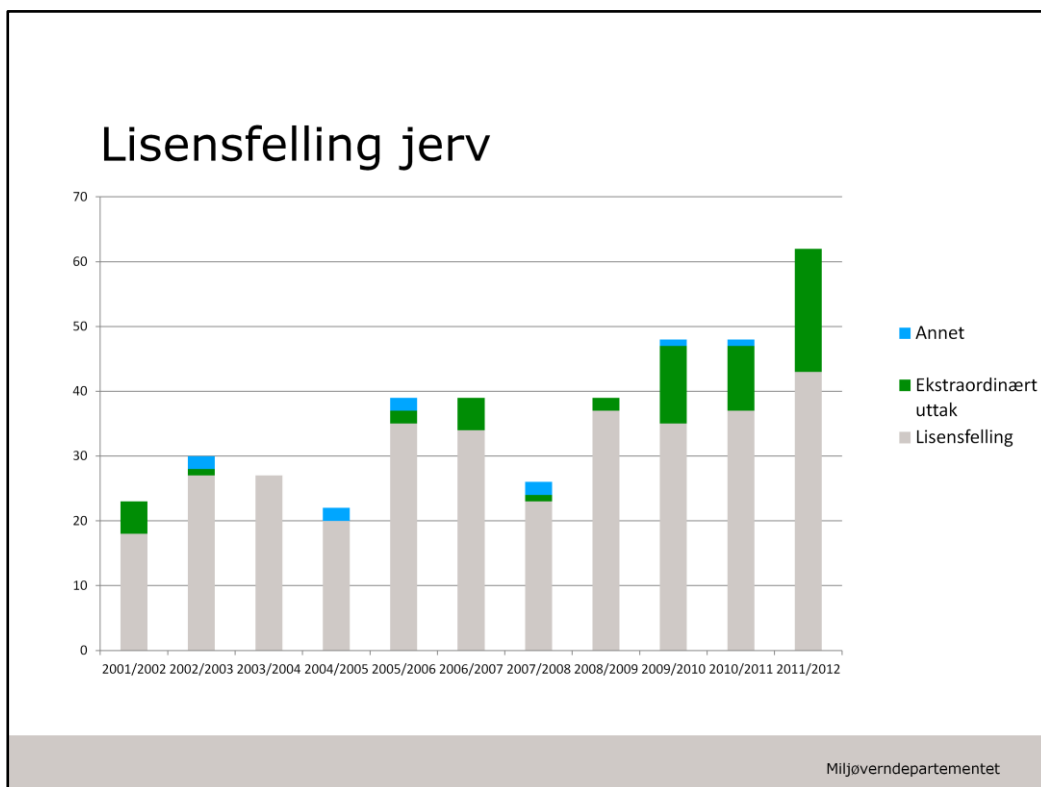
I 2011 ble registrert totalt 58 jervekull på landsbasis. Dette er en nedgang på åtte kull sammenlignet med 2010. Registrering av jervekull for 2012 er i gang, men endelig oversikt over antall kull i 2012 blir rapportert ca 1. oktober.

Som vi ser av figuren er det store regionale forskjeller i bestanden av jerv. Selv om bestanden ligger over bestandsmålet i stort sett alle regionene med mål om yngling er det særlig bestandssituasjonene i region 8 som gjør at vi har ligget langt over bestandsmålet i lang tid.

Det ble lagt inn store ressurser på hiuttak i region 8 i 2011.

Region 3 er eneste region som ligger under det fastsatte bestandsmålet på 4 årlige ynglinger. Myndigheten til å fatte vedtak om kvote for felling ligger dermed hos DN (etter dialog med nemnda).

I rovviltforliket av 2011 videreførte Stortinget målsettingen om at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen av jerv.

Av en kvote på totalt 128 jerv ble det felt 62 jerv i løpet av lisensfellingsperioden 2011/12 (en tredel av dem etter vedtak om skadefelling). Dette er det høyeste antallet i nyere tid.

Dette viser at jegerne lykkes bedre med å felle jerv. Vi ønsker at ordinær lisensfelling for alminnelige jegere skal være hovedvirkemidlet i reguleringen av jervbestanden. Denne utviklingen viser at vi er på rett vei.

(Tabellen viser lisensfelling av jerv fra 2001 og frem til i dag)

Stortinget vil at miljøforvaltningen så langt som mulig skal sørge for at resterende lisensfellingskvote tas ut i de tilfeller der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling.

I tråd med Stortingets rovviltforlik har Direktoratet for naturforvaltning (DN) iverksatt ekstraordinære uttak av jerv i aktuelle områder for å redusere skadene på sau og tamrein. Uttakene gjennomføres av Statens naturoppsyn. Uttakene skal så langt det er mulig gjennomføres under lisensfellingsperioden.

På grunn av vanskelige lys-, vær-, og sporingsforhold har dette vært et svært krevende arbeid i mange områder og derfor ikke vært mulig å gjennomføre under lisensfellingsperioden.

Per d.d. er det tatt ut 23 jerv innenfor region 5 (3 dyr), 6 (5 dyr), 7 (1 dyr) og 8 (14 dyr) **(11/4)**.

Gaupe – historisk tilbakeblikk

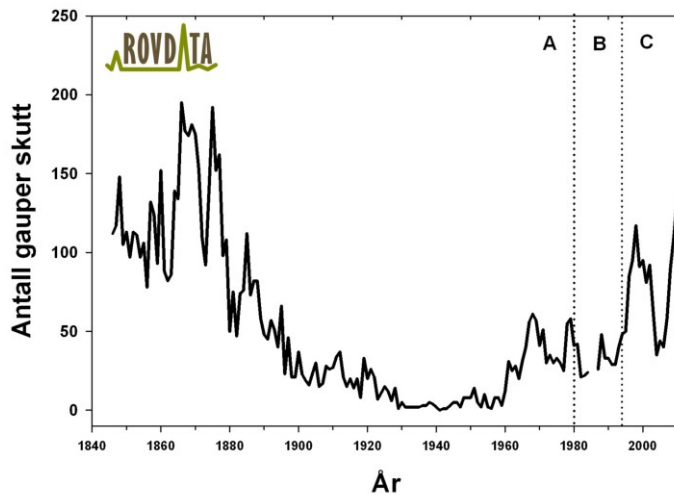

Foto: Lars Gangå

Miljøverndepartementet

Fra 1845 til 1980 var det statlig skuddpremie på gaupe i Norge, uten begrensninger på jakten. I perioden fra 1856 til 1880 ble det i snitt felt 127 gauper hvert år og bestanden gikk tilbake.

Allerede i 1850 var gaupe et sjeldent dyr i Rogaland, Hordaland og Østfold. Etter hvert ble gaupene sjeldnere i flere fylker, og ved overgangen til 1900-tallet var det bare små bestander igjen i Telemark, Aust-Agder, Trøndelag og Sør-Helgeland.

Rundt 1939 var gaupe kun å finne på Fosenhalvøya, i Namdalen og på Sør-Helgeland, men det var sannsynligvis fortsatt spredte forekomster av arten i Sør-Norge på dette tidspunktet.

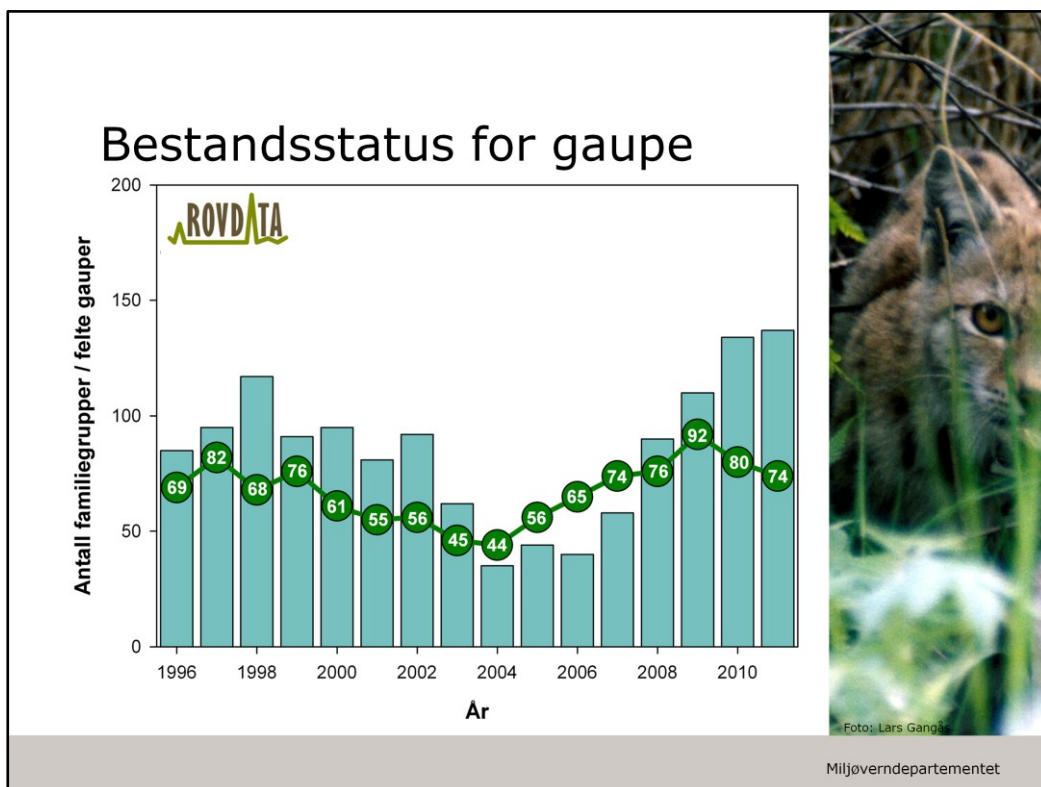
Fra 1940-årene og fram mot 1960 kom gaupa tilbake til andre deler av Norge og nordgrensen for utbredelsen ble flyttet til Troms.

I 1980 ble ordningen med skuddpremie avskaffet, og i 1981 ble det innført fredning under yngletiden. I 1992 ble gaupa fredet i Sør-Norge.

I 1994 ble det innført kvoteregulert jakt i hele landet, med unntak av Finnmark og deler av Sør- og Vestlandet, hvor det var jakt uten kvotebegrensning innenfor jakttiden. På midten av 1990-tallet økte gaupebestanden kraftig.

Bildet: Antall gauper skutt i Norge i perioden 1846–2010. Periode A: skuddpremier. Periode B: skuddpremieordningen er avskaffet, men før det ble satt begrensninger i jaktuttak. Periode C: begrensning av jakten gjennom kvoter.

Figuren viser at vi i dag jakter gaupe på samme nivå som på den tiden det var skuddpremie på gaupe i Norge.

Bestandsmålet for gaupe på 65 årlige ynglinger videreføres.

Av figuren fremgår utviklingen i antall familiegrupper (sirkler) og antall felte gauper (stolpediagram) i Norge i perioden 1996-2011. Figuren viser en sterkt svingende bestand.

I rovviltforliket av 2011 presiseres at rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær det fastsatte bestandsmål som mulig.

Ved å se på utviklingen i antall skutte gauper og antall registrerte familiegrupper de siste årene har jeg en klar forventning om at antall familiegrupper nå er redusert ned mot bestandsmålet.

Dette sannsynliggjøres også av en nylig utviklet prognosemodell (NINA), som antyder at det mest sannsynlig var 67 familiegrupper av gaupe i Norge før jakt i 2012. Prognosemodellen sannsynliggjør også ulike utfall for den videre bestandsutviklingen gitt ulike uttak av gauper, og jeg har tro på at dette er et verktøy som forvaltningen kan ha stor nytte av fremover for å holde gaupebestanden mer stabilt rundt bestandsmålet.

Rovviltnemndene i samtlige 8 regioner myndighet

Påklaget i 6 av 8 regioner

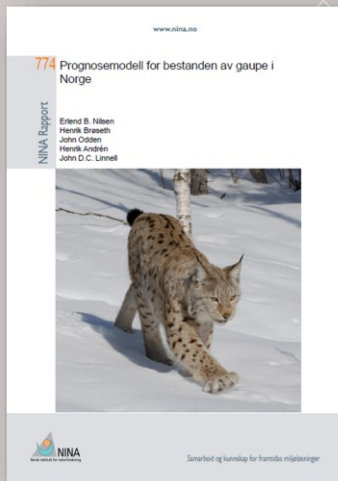
Miljøverndepartementet som klageinstans endret kvotens størrelse i 3 regioner etter faglig tilråding fra DN.

I all hovedsak opprettholdt kvotene i prioriterte beiteområder, men redusert kvotene i prioriterte yngleområder for gaupe, jf. nemndenes forvaltningsplaner

Nødvendig for å følge opp rovviltforliket av 2011 hvor det bl.a står:

- *Rovviltforvaltningen skal skje på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig*
- *Soneinndelingen må forvaltes tydelig*

Kunnskapsgrunnlaget - gaupe

Miljøverndepartementet

En stor utfordring har tidligere vært at vi ikke har hatt noe godt verktøy som hjelp for å si noe om hvordan fjorårets jakt har påvirket utviklingen i gaupebestanden når årets kvoter blir vurdert.

Det følger av naturmangfoldloven § 8 at beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Departementet mener Rovdatas rapport om bestandsstatus + prognosemodellen til NINA utgjør best tilgjengelige kunnskap om bestandsutviklingen.

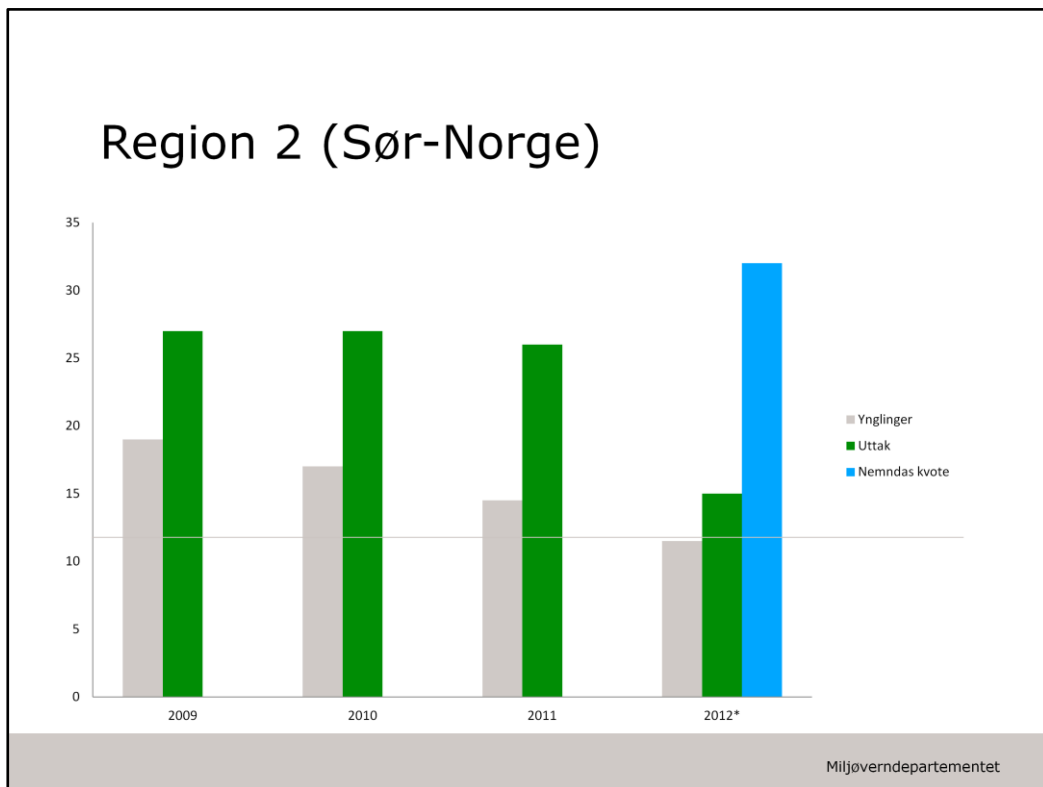
Modellen er en videreutvikling basert på et vitenskapelig publisert arbeid der forskere på bakgrunn av informasjon fra 1019 skutte gauper i perioden fra 1994 til 2009 har rekonstruert gaupebestanden bakover i tid. Rekonstruksjonen har også vist et veldig bra sammenfall med registreringene av familiegrupper.

Beskrivelse av modellen og hvorfor vi vektlegger, jf. lang dataserie, funnet å stemme veldig bra bakover i tid ved rekonstruksjon av bestanden (cohortanalysen også vitenskapelig publisert), derfor grunnlag for å legge vekt på prognosemodellen som et viktig verktøy. Modellen har ikke vært avgjørende, men understøttet beslutningen om å endre kvoten i de regionene det var aktuelt.

Skal være et handlingsrom for nemndene, men det er viktig at kvotene også tar hensyn til at bestandsmålet skal nås så presist som mulig.

Når vi har valgt å gjøre om kvotene i tre av regionene har vi lagt stor vekt på prognosen for å finne frem til de kvotene som gir størst sannsynlighet for at bestanden treffer målet etter neste yngling.

Usikkerhet knyttet til prognosemodellen, men alternativet med ikke å ta hensyn til fjorårets jaktuttak er etter departementets vurdering ikke i tråd med naturmangfoldloven og rovviltforliket.

Bestanden betydelig over målet de siste årene

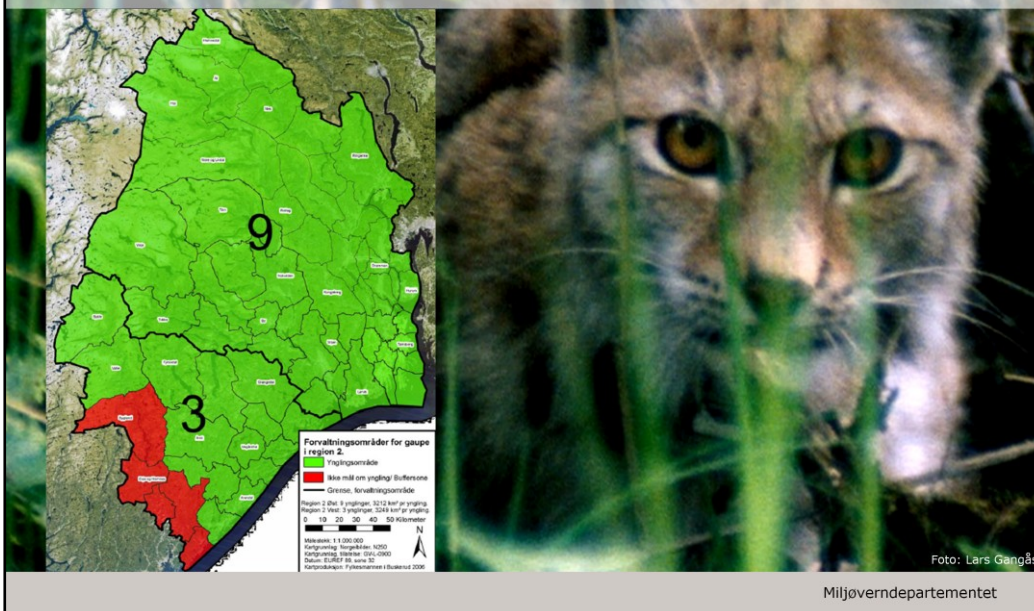
Høyt uttak de siste 3 år har gitt en ønsket bestandsnedgang

På bakgrunn av bestandsutviklingen rapportert av Rovdata, samt NINAs nye prognosemodell hvor det også er tatt hensyn til fjorårets jaktuttak, mener departementet at utfordringen i regionen nå er å stabilisere bestanden nær bestandsmålet på 12 ynglinger

Rovviltnemnda satt en kvote på 32 gauper, noe som etter departementets vurdering ikke er i tråd med rovviltforliket og målsettingen om å forvalte bestanden så nær bestandsmålet som mulig.

** 2012 viser ynglinger etter prognosemodellen og uttak etter MDs fastsatte kvote.*

Fordeling av kvoten

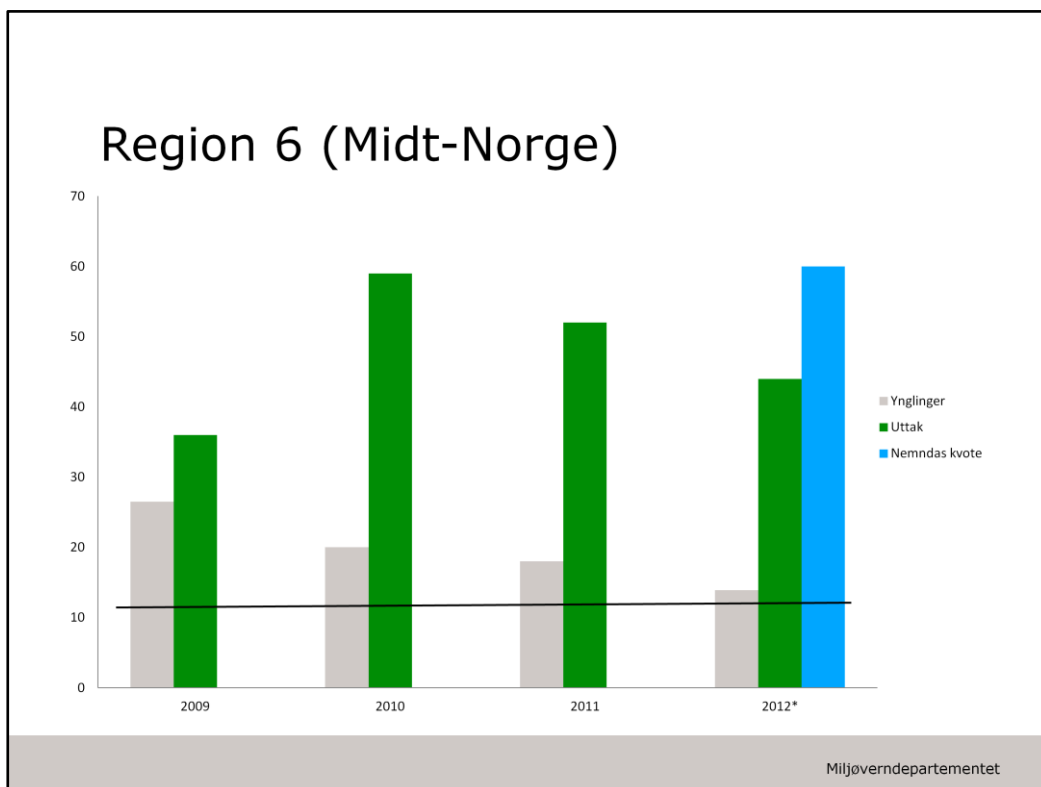

Kartet viser inndeling i forvaltningsområder for gaupe i region 2 med mål for antall årlige ynglinger. I grønn sone skal virkemidler i hovedsak rettes mot beitedyra, men avhengig av bestandsforhold og måloppnåelse også mot gaupe. I rød sone skal beitedyra prioriteres og virkemidler skal i hovedsak rettes mot gaupe.

Rovviltnemnda fastsatte en kvote på 32 dyr i yngleområdet for gaupe og kvotefri jakt i beiteområdet (rød sone).

Departementet reduserte kvoten i det område nemnda har sagt de vil oppfylle bestandsmålet for gaupe.

Kvotefri jakt er opprettholdt i deler av Aust-Agder, i tråd med nemndas vedtak. I de områder hvor det i henhold til rovviltnemndas forvaltningsplan ikke skal være yngling av gaupe er nemndas vedtak opprettholdt.

Bestanden betydelig over målet de siste årene

Høyt uttak de siste 3 år har gitt en ønsket bestandsnedgang, og det tyder nå på at bestanden nærmer seg bestandsmålet for regionen

På bakgrunn av bestandsutviklingen rapportert av Rovdata, samt NINAs nye prognosemodell hvor det også er tatt hensyn til fjorårets jaktuttak, mener departementet uttaket i de prioriterte yngleområdene for gaupe må reduseres noe sammenlignet med nemndas vedtak

Rovviltnemnda satt en kvote på 60 gauper medregnet tilleggskvote på 10 dyr. Etter departementets vurdering ville denne kvoten, hvor det også var lagt opp til relativt høyt uttak i prioriterte yngleområder for gaupe, ikke sannsynliggjort at bestanden etter neste yngling vil ligge så nær bestandsmålet som mulig. Kvoten ville etter vår vurdering sannsynliggjort at bestanden forvaltes under bestandsmålet.

Sekretariatets innstilling til nemnda var 46 dyr (+10 i restkvote *dersom oppdaterte bestandstall tilsa at dette var fornuftig*), MDs vedtak var på 44 dyr (ingen restkvote), altså tilnærmet lik sekretariatets innstilling.

* 2012 viser ynglinger etter prognosemodellen og uttak etter MDs fastsatte kvote.

Fordeling av kvoten

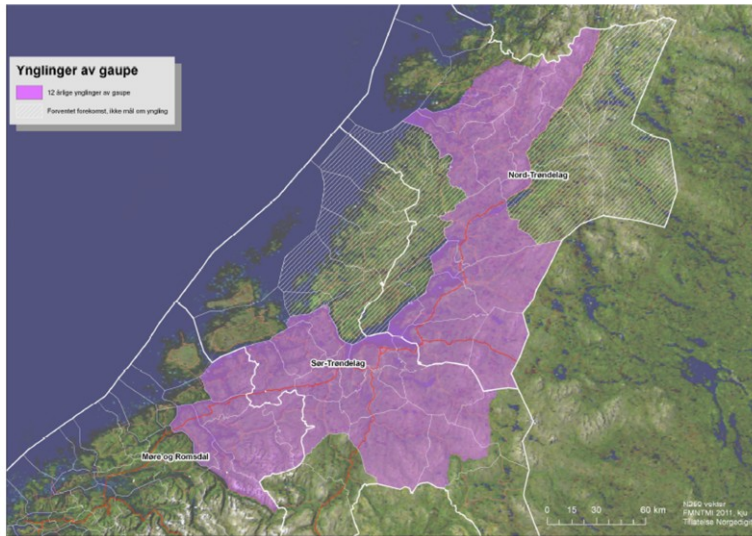

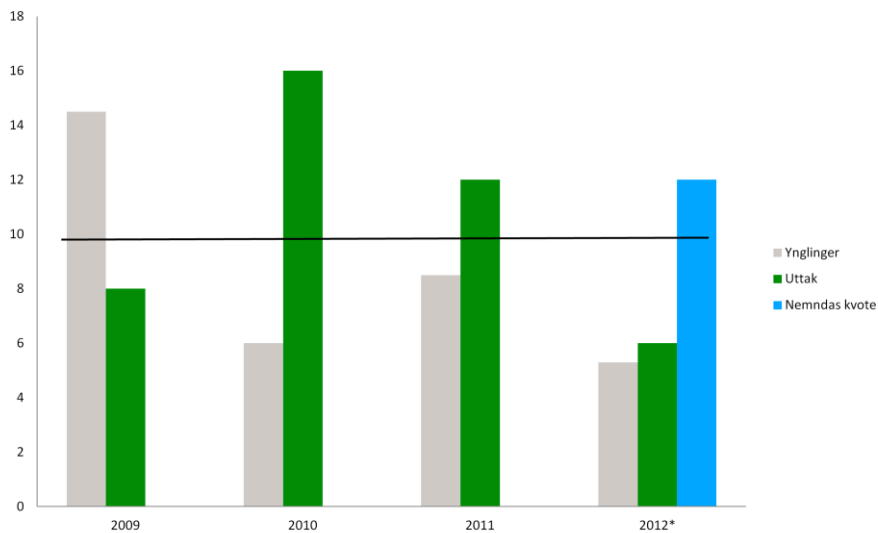
Foto: Ulfar Gangås

Miljøverndepartementet

Reduksjonen er gjort i de områder nemnda har sagt de vil oppfylle bestandsmålet for gaupe i regionen

Det er opprettholdt høye kvoter i områder som ikke er prioritert yngleområde for gaupe, inkludert kvotefri jakt i deler av Møre og Romsdal. I de områder hvor det i henhold til rovviltneemndas forvaltningsplan ikke skal være yngling av gaupe er nemndas vedtak opprettholdt.

Region 7 (Nordland)

Miljøverndepartementet

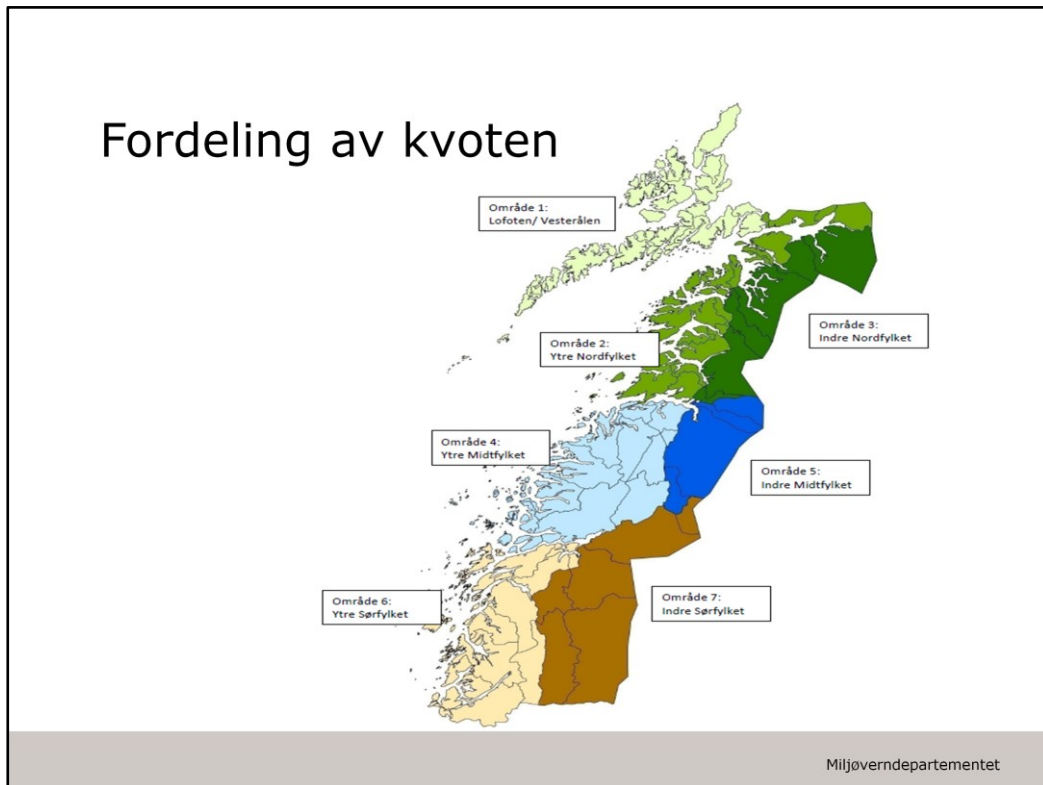
- Gjennomsnittlig eksakt på bestandsmålet de siste tre årene
- I 2009 lå bestanden betydelig over bestandsmålet
- De to siste årene har bestanden ligget betydelig under bestandsmålet.
- Uttaket har vært relativt høyt de siste 2 år
- På bakgrunn av bestandsutviklingen rapportert av Rovdata, samt NINAs nye prognosemodell hvor det også er tatt hensyn til fjorårets jaktuttak, mener departementet at utfordringen i regionen nå er å tilrettelegge for en økning i gaubebestanden opp mot bestandsmålet på 10 ynglinger
- Rovviltnemnda satt en kvote på 12 gauper, noe som etter departementets vurdering ikke er i tråd med rovviltforliket og målsettingen om å forvalte bestanden så nær bestandsmålet som mulig. Med stor sannsynlighet ville et slikt uttak ført til en ytterligere bestandsreduksjon
- Tre dager før jaktstart ble det for øvrig felt en gaupe på skadefelling i Nordland. Denne gaupe ville blitt trukket fra kvoten dersom nemndas vedtak hadde blitt stående, og i realiteten har departementet derfor endret kvoten fra 12 til 7 gauper (ikke 6 gauper)

De foreløpige resultatene fra Rovdata viser at det er 8,5 familiegrupper av gaupe i Nordland før jakt i 2012, altså flere ynglinger enn det som fremgår av denne søylen (Prognosemodellen anslo at det ville være 5,3 (intervall fra 1 til 10,1) familiegrupper før jakt i 2012.)

Ut fra de foreløpige tallene fra Rovdata vil bestanden fortsatt ligge under bestandsmålet. (Dvs at nemnda nå kan ha forvaltet bestanden ned på et nivå der de mister myndigheten fra og med mai 2012 (myndigheten beregnes ut fra et gjennomsnittlig antall årlige ynglinger de siste tre år).

- 2012 viser ynglinger etter prognosemodellen og uttak etter MDs fastsatte kvote.

Fordeling av kvoten

Reduksjonen er i hovedsak gjort i det område nemnda har sagt de vil oppfylle bestandsmålet for gaupe. Opprettholder vedtaket hva gjelder kvotefri jakt i jaktområde 1 (Lofoten/Vesterålen). Fordeling av kvoten følger i hovedsak rovviltnemndas vedtak.

9. mars fattet nemnda i region 7 vedtak om tilleggskvote på totalt tre gauper. Vedtaket innebærer i realiteten en endring av dep vedtak. MD besluttet utsatt iverksetning i påvente av en gjennomgang av vedtaket. DN har kommet med en faglig tilråding i saken. Etter en samlet vurdering av bestands- og tapssituasjonen omgjorde MD rovviltnemndas vedtak (vedtak av 13. mars). MD kan ikke se at foreliggende kunnskapsgrunnlag, herunder Rovdatas foreløpige bestandsvurdering for regionen, gir grunnlag for å fastsette noen tilleggskvote.

Det er skutt 6 gauper som er belastet opprinnelig kvote fram til 9.mars. En av disse, en voksen hunngaue, er felt på skadefellingstillatelse. Totalt er 2 voksne hunngauper skutt, 2 voksne hanngauper og 2 gaupeunger. I tillegg ble det felt en voksen hanngaue på skadefelling den 28. januar, slik at den totale beskatningen i region 7 var på 7 gauper før rovviltnemnda fattet vedtak om tilleggskvote. Med det uttaket som var før 9.mars, er det ihht. prognosemodellen fortsatt stor sannsynlighet for at bestandsmålet ikke nås før jakt 2013. Etter at rovviltnemnda fattet vedtak om tilleggskvote den 9.mars, er det felt ytterligere 2 voksne hanngauper i regionen. Den ene av disse er felt i et jaktområde der opprinnelig kvote var fylt, og i strid med MD's vedtak om utsatt iverksettelse av vedtak om tilleggskvote.

For region 7 viser NINAs prognosemodell en nedgang i antall familiegrupper fra 8,5 familiegrupper før jakt i 2011 til 5,3 (1 – 10,1) familiegrupper før jakt i 2012. Det er estimert 87 % sannsynlighet for at gaupebestanden i region 7 før jakt i 2012, vil være under det fastsatte bestandsmålet på 10 familiegrupper av gaupe i regionen. Prognosemodellen viser med stor sannsynlighet at regionen vil havne under det nasjonalt vedtatte bestandsmålet for regionen i 2012. Selv uten uttak av voksne hunngauper i 2012, gir modellen en høy sannsynlighet for at antall familiegrupper er under bestandsmålet på 10 ynglinger i 2013. Den foreløpige bestandsvurderingen fra Rovdata på 8,5 familiegrupper i regionen ligger også innenfor prognosemodellen sine konfidensintervaller. Direktoratet konkluderer i sin faglige tilråding med at det er mer sannsynlig at effektivering av rovviltnemndas vedtak om tilleggskvote vil medføre at bestandsmålet ikke nås etter årets yngling, enn at målet nås.

Bestandstall 2012 og jakt 2013

Bestandsstatus for gaupe før jakt 2012 vil bli lagt fram av Rovdata 15. mai. Prognosen for bestanden før jakt 2013 vil bli lagt fram samtidig.

Foto: Nicolai Jæger Roan

Miljøverndepartementet

Rovdata vil legge frem neste rapport om bestandsstatus for gaupe 15 mai. I den rapporten vil vi få mange svar på hvor stor gaupebestanden var før jakt i 2012, og dette vil således være et viktig grunnlag for å vurdere om årets gaupekvoter ble satt på et riktig nivå.

Når Rovdata legger frem denne rapporten vil de samtidig presentere prognose om bestands før jakt i 2013. Prognosedelen er utarbeidet av Norsk institutt for naturforskning.

Dersom MD har tatt feil:

Uheldig om man havner i en situasjon der man går inn i en ny beitesesong med mer gaupe enn bestandsmålet for regionen tilsier.

Samtidig blir dette i prinsippet samme sak som om bestanden ble beskattet for hardt og havnet under bestandsmålet. Første mulighet til å korrigere kursen er også i slike tilfeller å justere kvoten for neste vinters gaupejakt, i den perioden på året hvor gaupeungenes overlevelse ikke settes i fare dersom mora blir skutt.

Rovviltnemnda har også myndighet til å sette en kvote for skadefelling av gaupe som kan benyttes i skadesituasjoner i beitesesongen.

Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnede rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i det nye rovviltforliket presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

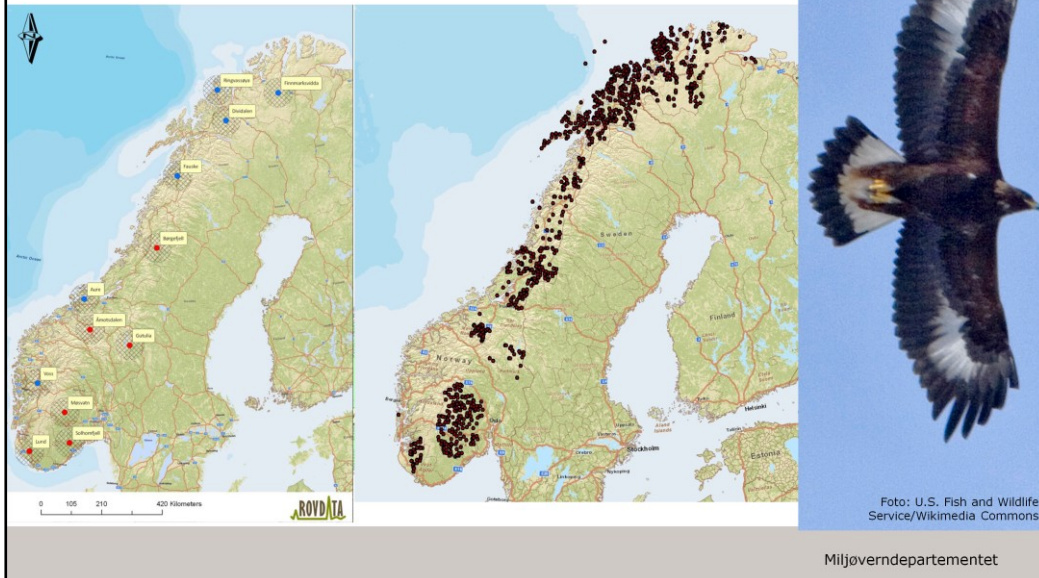
I tråd med føringene fra Stortinget skal det være rask behandling av søknader om skadefelling i beitesesongen. I de fleste aktuelle områder eksisterer det i dag beredskapsordninger hos Fylkesmannen som ivaretar dette, men i enkelte områder kan det være behov for forsterking av beredskapen. Direktoratet for naturforvaltning vurderer fortløpende ressursituasjonen hos de ulike fylkesmenn, og skal sørge for at føringen fra Stortinget blir ivare tatt på en god og hensiktsmessig måte i de ulike deler av landet.

Nemndenes sekretariat (FM) er styrket med 500 000 kr i 2012-budsjettet.

Videre vil Stortinget at søknader og klager om jakt og felling utenfor beitesesongen så langt det er mulig skal behandles før saken mister sin aktualitet. Miljøverndepartementet viser til at dette i praksis vil innebære at alle forvaltningsleddene må tenke helhetlig og tilrettelegge for at både vedtak i førsteinstans og klagevedtak kan fattes før jakt- eller fellingsperiodens start.

Jeg vil presisere at alle vedtak fattet av rovviltnemndene, FM, DN og MD skal baseres på et faglig grunnlag og de faglige vurderingene skal komme klart frem av vedtaket.

Bestandssituasjon for kongeørn

For 2008 var bestandsstatus på 1176-1454 hekkende par. Bestandsmålet på 850-1200 hekkende par står fast. Det er ikke fastsatt regionale bestandsmål for kongeørn.

Av rovviltforliket fremgår det at kongeørn skal inngå i overvåkingsprogrammet på lik linje med de andre rovviltartene og kartlegging av bestanden skal ferdigstilles så raskt som mulig. Der er viktig å redusere usikkerheten knyttet til antall hekkende par og skadeomfanget på husdyr og tamrein.

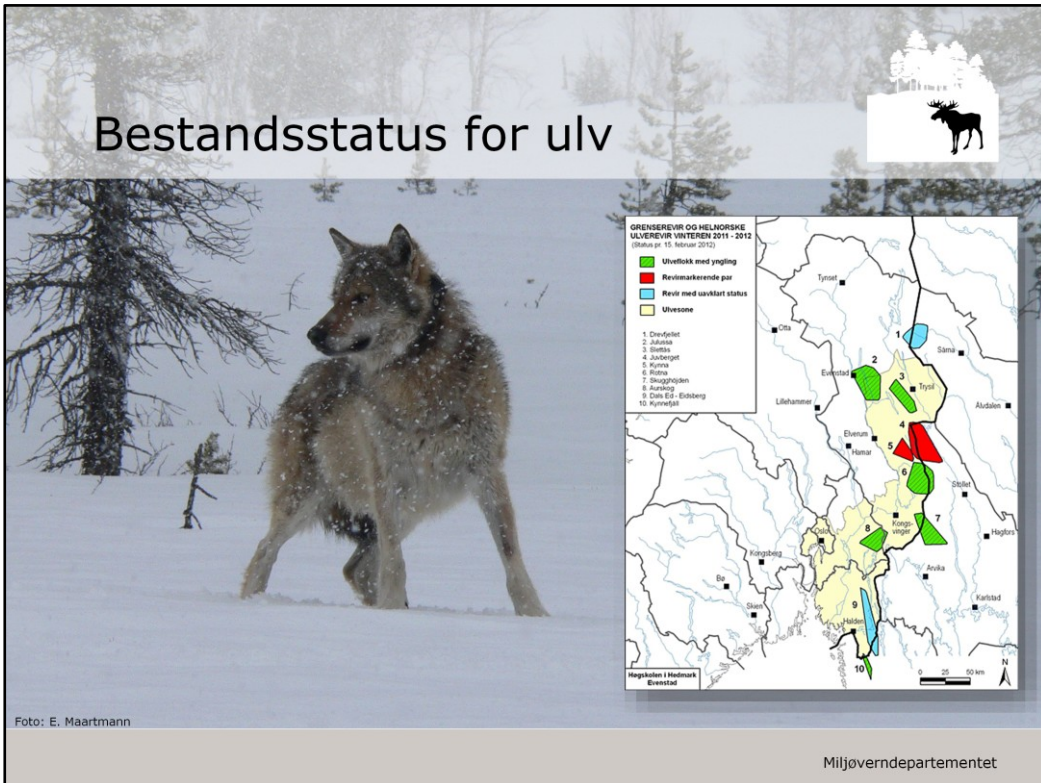
Kongeørn i Norge blir i dag overvåket ved å kartlegge nåværende og tidligere hekketerritorier over hele landet (ekstensiv del – figur til høyre). Innhenting av eksisterende stedfestede data på hekkplasser over hele landet. Når dette er på plass vil det bli målrettet kartlegging i områder med mangelfull dekning. Bestandsstatus vil deretter oppdateres som en rullerende kartlegging med 5-10 års mellomrom

Etter hvert vil det også bli satt i gang en langsiktig hekkeovervåking av arten i utvalgte områder (intensiv del – figur til venstre). I hvert av disse områdene vil det over tid bli fulgt opp 15 faste territorier innenfor et område med radius på cirka 50 kilometer.

Den tette oppfølgingen skal gi bedre informasjon om endringer i årlig overlevelse hos voksne individer og om variasjoner i den årlige produksjon av unger som flyr ut av reiret. (Utvidelse av overvåkingen i dagens TOV områder (rød), utvidelse med seks nye områder (blå))

Den intensive overvåkingen av kongeørn i de 12 utvalgte områdene er per i dag ikke iverksatt innenfor overvåkingsprogrammet.

Bestandsstatus for ulv

Foreløpig status for ulv i Norge i vinteren 2011/12 viser en nedgang i antall ulv innenfor norsk areal:

- **yngling av ulv i tre helnorske revir i 2011** (samt påvist valpekull i tre av syv revir med tilhold på tvers av riksgrensa)
- 58 til 61 ulver innenfor Norges grenser
- 29 til 30 ulver har kun tilhold i Norge (fire avlivet i januar, ant dermed redusert til 25-26 ulv, 22 av disse innenfor ulvesonen)
- 29 til 31 ulver levde på tvers av riksgrensen til Sverige
- 38-40 dur i Hedmark, 9 i Østfold og 5 til 7 i Akershus, Oppland og Buskerud (se figur)

Bestandsmålet på tre årlige helnorske ynglinger innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv videreføres. Samtidig skal det, umiddelbart etter at Sverige er ferdig med sin rovdjursutredning våren 2012 (etter planen 4. april), arbeides videre for en avtale med Sverige om nytt bestandsmål for ulv og fordeling av dette, herunder forvaltning av ulv som lever i grenserevir. Det skal tas endelig stilling til bestandsmål for ulv når en avtale med Sverige er på plass, senest innen utgangen av 2013.

Ulv i Sør-Norge er vanligvis unge ulver som vandrer inn fra Sverige. Dersom ulv gjør skade i disse områdene er det lav terskel for å iverksette tiltak (med mindre det er en ulv med østlig opprinnelse som vi har større interesse for å ta vare på)

Den norske og den svenske statssekretæren har undertegnet et særskilt dokument om forvaltning av genetisk verdifulle ulver i den skandinaviske ulvebestanden. Vi tar sikte på å komme til en enighet om håndtering av dette før inneværende beitesesong.

Den skandinaviske ulvebestanden har et høyt innavlsnivå, noe som på sikt kan true ulvens overlevelse i våre områder. Vi er derfor enige om at det er viktig med tiltak for å bedre den genetiske situasjonen, og det pekes særskilt på at man så langt det er mulig skal unnta genetisk verdifulle ulver fra skadefelling og annet uttak.

Genetisk verdifulle individer av ulv er nærmere definert som

- i) naturlig innvandret ulv
- ii) innvandrete ulver som flyttes
- iii) innflyttede ulver fra østlige populasjoner
- iv) identifiserte førstegenerasjons avkom til ulver i de ovenstående kategoriene.

En kategori ulv, som vi fra norsk side er skeptiske til, er utsetting av dyreparksvalper. De svenske planene har skapt til dels sterke reaksjoner på norsk side, og vi frykter slike utsetninger vil endre folks holdning til ulv som et "villmarkssymbol". Skepsisen bunner først og fremst i at det kan medføre holdningsendringer til ulven, men også fordi det etter vårt syn så langt ikke foreligger tilstrekkelig dokumentasjon for å være trygg på at slike ulver kan ikke utviser for eksempel en mer nærgående atferd mot mennesker. En dyreparkulv som vandrer inn i Norge vil bli behandlet på lik linje med en hvilken som helst ulv i Norge, men vi vil umiddelbart varsle Sverige.

Ulovlig jakt

Foto: E. Maartmann

Miljøverndepartementet

Illegal jakt er en alvorlig trussel mot små bestander, og for den skandinaviske ulvestammen kan det i verste fall få dramatiske konsekvenser på kort tid.

I 2008 laget Skandulv en rapport om dødelighet og illegal jakt i den skandinaviske ulvestammen. I 2011 publiserte Skandulvforskerne sine resultater fra 10 års forskning om dødsårsaker for ulv i et ledende vitenskapelig fagtidsskrift (The Royal Society, Proceedings B i London). Dette er de mest omfattende resultatene på omfanget av illegal jakt som til nå er analysert for en vill rovdyrbestand. Flere uavhengige datasett fra bl.a. radiomerkede ulver, snøsporinger og DNA er benyttet i analysene.

Det er ingen tvil om at ulovlig jakt foregår med relativt stort omfang. I følge resultatene til Skandulv utgjør illegal jakt halvparten av dødeligheten for ulv i Skandinavia.

Illegal jakt kompliserer forvaltningen av rovviltbestandene, og det er viktig at vi gjør det vi kan for å forebygge slik kriminalitet. Dette handler ikke om å mistenkeliggjøre hele lokalbefolkninger eller segmenter av befolkningen. Bekjempelse av illegal jakt handler om å arbeide for å bli kvitt elementer/miljøer uten respekt for norsk lov.

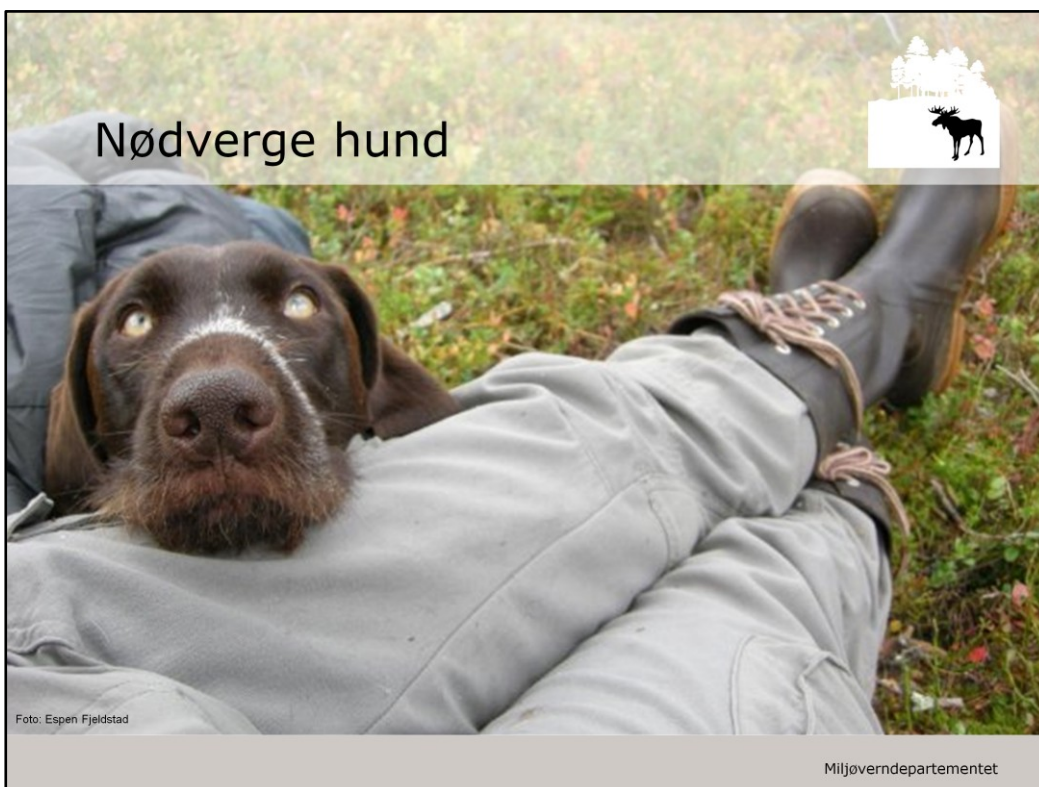

Da Stortinget vedtok det nye rovviltforliket våren 2011 ble det bestemt at det skulle nedsettes et utvalg som skal evaluere ulvesonen. Utvalget er nå oppnevnt og skal arbeide fram til 15. oktober 2012. Utvalget består av ni personer som skal vurdere om det er hensiktsmessig å ha en ulvesone og hva som fra et naturfaglig synspunkt er den beste soneinndelingen.

Antall dyr på utmarksbeite, kjent forekomst av ulv, påviste ulveskader på sau og tamrein og framtidig skadepotensial skal være momenter i vurderingen. Utvalget skal også vurdere jordbruksfaglige forutsetninger for levedyktig beitenæring og konsekvenser for jakt.

Evalueringen av ulvesonen bør foreligge tidsnok til at den kan ses i sammenheng med ny vurdering av bestandsmålet for ulv og forhandlinger med Sverige om fordeling av ulv i grenserevir.

Utvalget skal arrangere en erfarings- og fagkonferanse der ulike aktører inviteres til å presentere faglige innlegg og erfaringer som kan være relevant for utvalget. Ulike interessegrupper skal få anledning til å presentere sine synspunkter for utvalget.

Av rovviltforliket fremgår følgende om nødverge i punkt 2.4.1:

Nødvergebestemmelsene endres, slik at rovdyr kan avlives for å beskytte hund ved direkte angrep av rovdyr. Forlikspartnerne skal tas med på råd før lovforslaget fremmes for Stortinget.

Adgang til nødverge for hund under direkte angrep av rovvilt vil kreve endring av nødvergebestemmelsen i naturmangfoldloven. En lovendring krever at det gjennomføres en ordinær lovendringsprosess.

I møte med forlikspartnerne 28. februar ble det enighet om videre prosess. Miljøverndepartementet la fram en lovproposisjon for Stortinget 30. mars, som bl.a. inneholder forslag til endring av nødvergebestemmelsen i naturmangfoldloven, i tråd med rovviltforliket. Dette innebærer at vi tilrettelegger for at Stortinget kan behandle lovforslaget våren 2012, slik at endringene vil være på plass før jaktseasonen starter høsten 2012.

Historisk er det mer sau i Norge enn noen gang. Vi har gått fra ca 1,5 mill sau i 1925 til ca 2,3 mill sau i 2009. Den største økningen har funnet sted fra 1970, altså i perioden vi også har fått tilbake rovvilt.

Det har riktig nok vært noe nedgang i antall sau de siste årene, men dette har ikke noen entydig sammenheng med utbredelsen av store rovvilt. Eksempelvis har det vært nedgang i antall sau i store deler av Vest-Norge hvor vi ikke har bestander av store rovvilt.

Tapsstallene for sau har gått ned. Fjorårets tapstall for sau drept av rovvilt er det laveste på ti år, og tapene siden 2007 er gått ned med 25 % på landsbasis (rød linje viser totalt antall sau erstattet).

Fra 2010 til 2011 har antall dyr det er søkt om erstatning for gått ned fra 56 000 til 51 000.

Dette skyldes flere faktorer: flere gauper og jerv skutt de siste årene og flere målrettede forebyggende tiltak (senere slipp av sau, tidlig nedsanking, skifte av beiteområder, rovviltsikre gjerder)

Størst skade forårsaker jerven. 10 000 sauer ble erstattet i 2011, det er på samme nivå som 2010, men betydelig lavere enn 2007 (da ble 15 000 dyr erstattet)

Det har vært en betydelig nedgang i bjørne- og gaupeskader.

Bjørn: I 2011 ble 3850 sau/lam erstattet som tatt av bjørn. Det er en nedgang på 20% fra 2010 og 45% fra 2009.

Gaupe: 7500 sau/lam erstattet i 2011. Dette er en nedgang på 15% fra 2010 og 25% fra 2009.

Kongeørnskadene har det siste året økt fra ca. 1 500 dyr erstattet til ca. 1 800 dyr erstattet (utgjør ca 6 % av totalt erstattet grunnet rovvilt).

Ulveskadene har de to siste år holdt seg stabilt på ca 1500 dyr erstattet (utgjør ca 5 % av totalt erstattet grunnet rovvilt)

Tapsutvikling rovvilt og tamrein

Foto: Susanne Hansen

Miljøverndepartementet

Dessverre har vi ikke sett samme positive utvikling i tap av tamrein. Tap av rein har ligget omtrent på samme nivå de siste tre årene. For reindriftsåret 2010/11 (1. april 2010-31. mars 2011) ble det erstattet nesten 21 000 rein. Det har vært en økning i antall rein som har blitt tatt av rovvilt i Øst-Finnmark, men færre dyr er tatt i Vest-Finnmark. Resten av landet er forholdsvis stabilt.

Flest rein er tatt av gaupe (500 påvist, 7544 erstattet), tap til jerv og kongeørn øker noe.

Ca 6% av dyrene det ble utbetalt erstatning for var påvist drept av fredet rovvilt. De dokumenterte tapene økte dermed litt sammenliknet med året før.

Totalt ble det utbetalt 72 mill. kr. I erstatning for tapte dyr siste reindriftsår. Dette er en økning på 12 mill., som i hovedsak skyldes at det er erstattet flere simler og økte satser.

Forskningsprosjekt rovvilt – tamrein

I oppfølgingen av rovviltforliket, hvor sørsamisk tamreindrift nevnes spesielt, har vi nå iverksatt et stort forskningsprosjekt i sørsamiske områder for å få mer kunnskap om gaupe, jerv og tamrein. Også andre moduler, som eksempelvis kongeørn, kan bli aktuelt å få med i studiene når prosjektet er godt etablert.

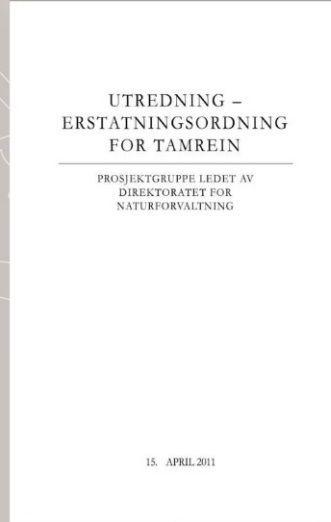
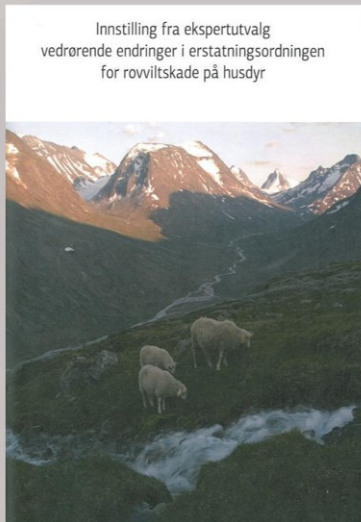
Midt-Norge har noen av de største utfordringene knyttet til sameksistensen mellom rovvildyr og beitedyr i Skandinavia. Området har mål om bestander av både gaupe, bjørn, jerv og kongeørn, og et stort antall sau og tamrein. Den sørsamiske tamreinnæringa i Nord-Trøndelag har hatt økende tap av rein og nedgang i produktivitet de senere år, og gaupe og jerv er oppgitt som viktigste tapsårsak. Samtidig er det liten kunnskap om andre faktorer som kan innvirke på tapsomfanget.

For å kunne redusere den sammensatte konflikten mellom beitenæring og rovvildyr er vi avhengig av kunnskap om hva som påvirker reinens produksjon og rovdynenes angrep på beitedyr. Vi trenger også mer presis kunnskap om antall rovvildyr i regionen. Kunnskapen fra forskningsprosjektet vil være et vesentlig bidrag til å redusere konflikten mellom rovvilt og tamreinnæringen i Midt-Norge.

Norsk Institutt for Naturforskning har i de senere årene studert tap og produksjon av tamrein i utvalgte områder, og de har drevet forskning på rovvilt i ulike områder i Norge. Dette prosjektet vil være en videreføring av disse prosjektene.

I 2009 nedsatte Miljøverndepartementet, i samråd med Landbruks- og matdepartementet, en arbeidsgruppe som skulle vurdere tiltak og gi råd til myndighetene for å bedre situasjonen for den sørsamiske tamreindriften i Nord-Trøndelag. Rapporten fra arbeidsgruppa om reduksjon av konfliktnivået rovvildyr-reindrift i Nord-Trøndelag ble levert departementene i september 2009. Forskningsprosjektet er et viktig bidrag i oppfølgingen av rapporten fra arbeidsgruppen.

Erstatningsordningene

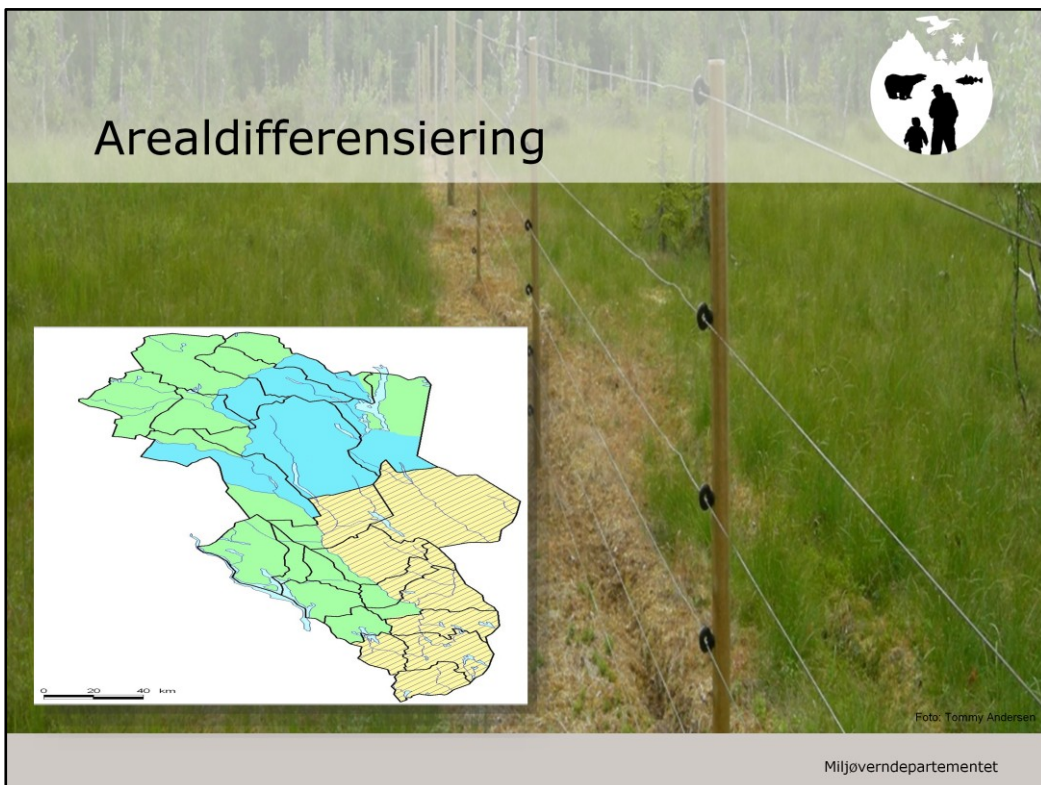

Miljøverndepartementet

I 2010 nedsatte Miljøverndepartementet et ekspertutvalg og en prosjektgruppe som skulle utrede erstatningsordningen for henholdsvis husdyr og tamrein som blir drept eller skadet av rovvilt.

Miljøverndepartementet mottok sluttrapport om erstatningsordningen for tamrein den 15. april 2011 og sluttrapport om erstatningsordningen for husdyr den 1. juli 2011.

Stortinget har i rovviltforliket sagt at de vil involveres i den videre vurdering og behandling av nye erstatningsordninger. De nye forslagene er redegjort for overfor Stortinget (i møte med forlikspartene 28. februar). Departementet vil sende forslag på høring i løpet av våren 2012. Målsettingen er å ha nye ordninger på plass slik at de får virkning fra beitesesongen 2013 (husdyr) og reindriftsåret 2013-2014 (går fra 1. april til 31. mars).

Stortinget har i rovviltforliket i 2011 sagt at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være forvaltningsmessig ulik praksis i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder.

Med unntak av ulv, som Stortinget selv har avgrenset et yngleområde til, er det rovviltneemndene som avgjør soneinndelingen i de ulike regionene. Et prioritert beiteområde er de deler av en forvaltningsregion hvor rovviltneemnden ikke ønsker etablering av yngling av rovvilt, og områder hvor beitedyr følgelig skal gis tydelig prioritet. I prioriterte beiteområder skal det praktiseres en lav terskel for tillatelse til uttak av rovvilt for å avverge skade på husdyr og tamrein.

Et prioritert rovviltområde er de deler av en forvaltningsregion hvor rovviltneemnden ønsker å oppnå det fastsatte regionale bestandsmålet for en angitt rovviltart. For ulv er det prioriterte yngleområdet i sin helhet definert av Stortinget. I tråd med rovviltforliket av 2011 skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling i prioriterte rovviltområder. Det vil si at rovviltet gis tydelig prioritet, og at det skal praktiseres en høy terskel for tillatelse til uttak av rovvilt i slike områder.

I mange tilfeller er et område definert som prioritert rovviltområde for eksempelvis jerv men ikke bjørn, gaupe og ulv. Dette innebærer at saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite skal tilpasses jerv som gis tydelig prioritet i området, mens det vil være lav terskel for å tillate uttak av gaupe, bjørn og ulv i et slikt område.

Stortinget har i det nye rovviltforliket også vedtatt at den regionale forvaltningen og de regionale bestandsmålene av rovvilt skal evalueres innen fem år, og dette vil vi komme tilbake til på et senere tidspunkt.

Av bildet fremgår prioriteringene fra rovviltneemnda i region 5 (Hedmark). Gult område er ulvesona (definert av Stortinget), grønt område er prioritert for beitenæring og i blått område er det både viktige beiteområder og viktige rovviltområder.

Kompetansehevede tiltak med opplæring og kursing fremheves i flere punkter i det nye rovviltforliket. Dette gjelder kommunal kompetanse i rovviltområdene, forvaltningskompetanse hos rovviltnevdene, og jakt- og fellingskompetanse blant lisensjegere og skadefellingslag. Videre har Stortinget lagt vekt på informasjonsarbeid og kunnskap om blant annet møte mellom folk og de store rovdirene.

Miljøverndepartementet vil bygge opp strukturer som ivaretar de kurs- og informasjons- og opplæringsbehov i samarbeid med frivillige organisasjoner og SNO.

Et eksempel på et spennende utviklingsarbeid som nå pågår er det som gjøres i tilknytning til Namsskogan familiepark. I prosjektet er det blant annet satsing på informasjon og kunnskap til unge med den såkalte rovdirenskoln.

På bildet ser vi et annet eksempel på arbeid med barn og unge – dette fra Lierne. I regi av Lierne nasjonalparksenter er regionalt rovviltansvarlig i SNO, Tore Solstad, med en skoleklasse ut i felt og forteller om rovvilt.

Takk for oppmerksomheten!

